

Muszáj nevetni!

„Ujvári telefonál”

a czíme annak a legujabb tréfás, kétoldalu hanglemeznek, melyet Ujvári a közkedvelt magyar éneklő komikus a Télkertből ad elő. Hogy ez a kiváló

népszerű komikus

az ő csodás tehetségével milyen elsőrangú produkál, azt a most megjelent lemezen a legfényesebben igazolja. E lemez

pénzért nem kapható,

hanem csupán hat darab használt, lejátszott lemez ellenében, kizárólagos joggal

W Á G N E R

Hangszeráruháza, a világhírű „Favorite” hanglemezzgyár főraktára

Budapest, VIII., József-körút 15.

Fiók: IX., Ráday-utca 18. szám.

Telefon: József 35—92

Beszélőgépek 200 koronától 1000 koronáig. Fényképes dalszöveges lemez- és hangszerárjegyzék ingyen.

48. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER HÓ 1.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

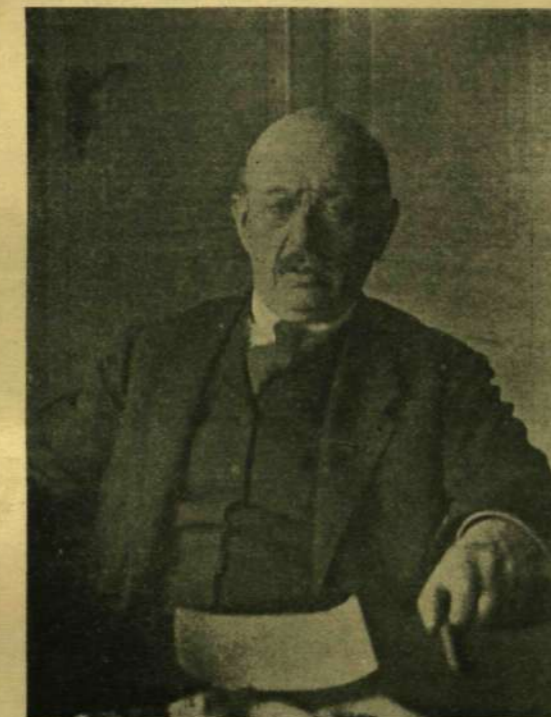
Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszolandó.

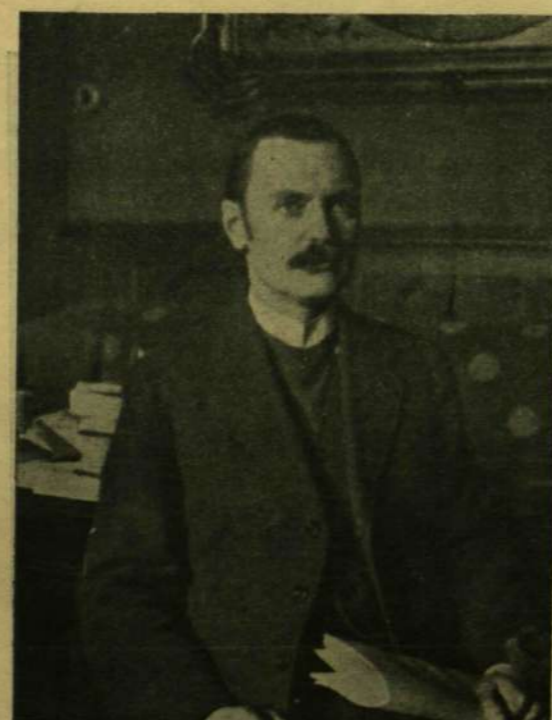
KÓBEK KORNÉL (HADÜGY).

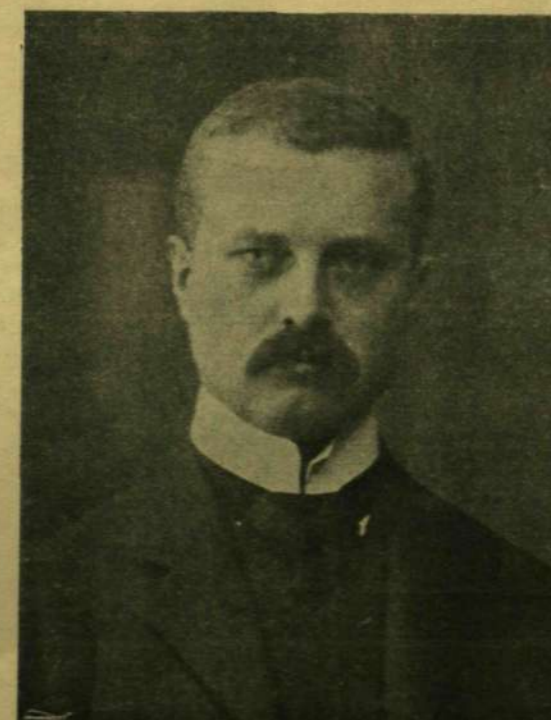
DINER DÉNES JÓZSEF (KÜLÜGY).

P. ÁBRAHÁM DEZSŐ (IGAZSÁGÜGY).

JUHÁSZ NAGY SÁNDOR (KÖZOKTATÁS).

MÉHELY KÁLMÁN (KERESKEDELEM).

LÁHNE HUGO (FÖLDMŰVELÉS).

A MAGYAR NÉPKORMÁNY ÁLLAMTITKÁRAI.

PÜNKÖSDI PRÉDIKÁCIÓ

REGÉNY. — IRTA HAVAS GYULA.

(Folytatás.)

Tiszta hó álmagat fehérsége ülte meg a tájat. A mező, mint egyetlen fehér bársony szőnyeg, lágyan, hullámosan terült el, egészen addig, a hol a b-havazott fák között a pró, városvegi házak sorakoztak hallgatagon, lassan, álomszerűen fordulva elablakokkal egymásután, a mint a vonat csendes kegyetlenséggelelrobogott. És a lombokon és tetőkön túl fájó mozdulatlanlanságban meredt fel a régi, ismerős torony és mellette mindjárt a régi, öreg gimnázium, halványvörös téglafalával és kedves ablakokkal szeliden és komolyan a templom mellett.

A szíve hevesen és fájdalmasan dobogott és azt hitte, el kell fulladnia egy mély, végtelen lélegzetben. A fájó és édes kedv valami szemrehányás csendes és öök hallgatóságával tűnt tőve, a szenvedés boldog szédületében.

— Ha leugranám... — mondta csendesen magában — és visszamennék a régi városba...
A végtelen hóban ú, ösvény nem látszott semerre. Líbayomok vezettek tévoa kanyargással a város felé.

XVI.

A téli alkony homályában csendesen menetelt a század, halk ropogással a mély hóban, hegynek fel, völgynek le. Lehajlott fejjel, szótlanul rakták lábaikat egymás elé, fáradt és izgalmas csendben. Reggel szálltak ki a vonatból, egy leégett órháznál, a melynek füstös falai piszkosan és árván meredtek az égnek, golyózapor sűrű szepőlével a két ablak körül és trágár rajzokkal. Azóta szünet nélkül marsoltak. Nem nagyon messziről egy távoli úteg különös, mély morgása hallatszott lassú időközökben, halkan dörögve a hegyek közt. A földnek szegzett fejek egyre sűrűbben emelkedtek fel itt-ott és ideges mosolylyal, kissé sápadtan kémleltek a távolba.

Tót káplár hátrakaesintott az önkéntesek felé:

— Mindjárt kezdődik a tánc!
Nevetett, nem annyira jókedvből, mint inkább a bátorítás céljával.

A sikamlós, szűk úton sebesültszállító kocsik jöttek szembe, éktelen csikorgással és köztük gyalogosan is néhány sebesült. Az egyiknek a balkeze roppant nagy, fehér pólyába volt burkolva, a melyen nedves csillogással, pirosan átütött a vér, szemmeláthatóan terjedve szét a

kötésen. Az átlót kézfél élettelenül lógott le, a mint az ép kar gondosan tartotta a sérültet.

— Robbanóval lőnek a piszkok! — mondotta, míg elhaladt mellettük, azzal a határozott és kérkedő dühvel, a melylyel csak a biztonságban levő, kissé megnyugodott ember beszél, a kinek már ideje volt végiggondolni a történeteket. Megviselt ruhájáról és gyűrött bakancsáról, piszkos és szőrös, megnyúlt arcáról a nyomorult szenvedés kiáltott, de karikás és züllött szeméből a hóól csillogó szempillákon át holmi derű sugárzott már, míg szándékosan tűzött rekedtséggel színtelen hangjában cigarettát kért.

A kocsiban, a mely mögötte jött nyoszörögve, hárman feküdtek. Az egyiknek a feje sárgán és véresen csüngött le hátul, halántékkal majdnem a föld felé és némán, komoran ingott ide-oda, mintha szemrehányóan integetne hátra, a hegyek felé. A másik kettőnek alakja mintegy

egybefolyt a vérben és piszkokban. Hangosan jajgattak a kocsi zökkenéseinél.

Ismát egy nagy hegy következett, széles lehanyatlással kétfelé, jobboldalán hatalmas szakadékkal.

— Olyan, mint egy szépen kisütött kenyér! — vélte Csorba.

Hátul valaki elszántan káromkodott:
— Hogy az a magasság Isten akárhová ne tegye!... Hogy tudta így egymás farába rakni ezt a sok hegyet! Van-e még több?!

Mikor leérezkedtek a túloldalon, már egészen közéről hallatszott az ágyúzás és halkán a puskaropogás s a gépfegyverek kegyetlen, sivár hadarása is. A völgyben mindenfelé szétszórta a pró fények házakat jeleztek. Mindenütt lovak dobogtak és katonák álldogáltak, füstölög lélegzettel.

S ott, a hol a völgy kiszélesedett, két egymás mellett álló hegy tiszta kontúrja emelkedett félelmetesen és sötéten az egyre mélyülő égre. A két szembenéző hegyoldalról szaggatott, tüzes csikok íveltek át egymáshoz s pár pillanatra rá mindannyiszor felhangzott az ágyúdörgés s valami halk, vészjelző surrogás.

Jobbra sűrű fenyves kapaszkodott a hegyoldalra. A fák között, egy lapályosabb helyen lepihentek, gúlákba rakva a fegyvereket. A parancsnok lement a faluba s mire visszajött, már régen besötétedett. Néhány percig a térképet tanulmányozta zseblámpája fényénél, aztán a csapathoz jött.

— Tüzet rakhattok — mondta dideregve — hajnalig itt maradunk. A víz elvitte a hidat, most vernek újat...

Messziről monoton kopácsolás hangzott, halk visszhanggal az erdőben. Az emberek elszédtek és mindenfelől üde recsegés támadt, a mint tördelték a galyakat. Nemsoká füstök szálltak fel a tisztásokon, halványan veszte el a fenyők között s rózsaszínű fenyve vonva a közeli törzseket és a hó hideg, gyémántos csillogását. Mind cigarettára vagy pipára gyújtottak, míg körülállták a tüzeket, a melyektől jó néhány lépésnyire, a sötét fák közt, felváltva őrt állt közülük egy, nem mintha veszélytől lehetett volna tartani, — hiszen a rajvonat a folyón túl emelkedő hegyen volt, — hanem inkább a szokás és fegyelem, s talán öntudatlanul kissé a romantika kedvéért is.

DI HALÁSZ LAJOS (SAJTÓFŐNÖK).

BIRÓ LAJOS (KÜLÜGY).

FRIDRICH ISTVÁN (HADÜGY).

A folyó felől szabályos időközökben még mindig feldörgött az ágyúzó, s a kinek ez még újság volt, mindannyiszor kitágult szemmel, nyitott szájjal figyelte a távoli és egészen halk süvöltés különös sírását, fejének lassú fordulását követve a srappell vagy gránát útját a levegőben, a mint a hang után elképzelte. És ezek az alátomos, láthatatlan surranások, a melyek eddig egyformán távoliaknak hangzóttak indulásukban és elhalásukban, váratlanul erősödni kezdtek és nem halkultak el, hanem hirtelen riadt, éles üvöltés crescendojába csaptak át és szinte ugyanabban a pillanatban harsány, sikéltető csattanásba robbantak ki. Mintha valahonnan, a hegyek mögül óriási, fantasztikus pókok nyújtogatták volna láthatatlan és végtelen hosszú lábaikat az erdő felé. Úgy látszik, az ellenséges tüzéség figyelője észrevette a halvány rózsaszín füstöket, a melyek az átláthatatlan, sűrű fenyves fölött páráztak.

Kisebri riadalom támadt, bár a srappellek magasan a fák fölött robbantak szét és a szertehulló golyók is jóval távolabb koppantak meg itt-ott az ágakon. Néhányan elszaladtak a tűztől és ide-oda futkostak, mások lekapták a fejüket. De a legtöbben nyugodtan a helyükön maradtak és tovább pipágtak, a tűzbe bámulva; csak a szemükkel hunyorgattak egymás felé egy-egy csattanásnál.

— Suhog már a boszorkány szoknyája! —

mondta Csorba jelentősen. Leült és keresztbe rakva lábait nyugodt aggodalommal tekintett fel a sötét fák közé:

— Meggyanítottak bennünket, azért veretik az erdőt!

György Csorba mellett ült, reszketve húzódvá össze felhajtott gallérú, bő köpenyében. Keze göresösen szorongatta a cigarettát és sűrű egymásutánban vitte remegő szájához. Közben azt az óriási alakot figyelte, a ki szemben állt vele, a lángokon túl, borzalmasan és marzónán a vérvörös világításban. Keresztbe font karjával fegyverére támaszkodott és a pipát ki sem véve szájából kiáltotta a szétszaladók felé, általánosító tegezéssel:

— Ne kapkodj a fejed, hé! Még beleütöd véletlenül valami golyóba!

Az egész egy jó percig tartott, azután csend lett. Úgy látszik, épen csak zavarni akarták egy kicsit a tartalékokat vagy az útegeket, melyeket az erdőben sejtettek. És azután csak a puszkák halk ropogása hangzott szüntelenül, csendesülve, elhalva és ismét szaporán, hevesen pattogva, mintha távol száraz rózsából összehordott óriási máglya égett volna szakadatlan. Egyre hidegebb lett és észak felől metsző, kegyetlen szél jött, vékony és láthatatlan tük ezreivel szurkálva a füleket és ajkakat.

Éjfélt után György váltotta fel a figyelőt. S már vagy egy félóraja topogott a hóban, a siket és néma sötétségbe bámulva, a mikor

hirtelen beszélgetés és lépések halk zaját hallotta közeledni a hegyoldalon, a fák között. Összerezett és egy hatalmas fenyőtörzs mögé húzódtott, de rögtön ismét előlépett.

Sebesültek jöttek lefelé az össze-vissza csavargó hegyi ösvényen. Hangjuk már egészen közéről hallatszott, aztán hirtelen halkult, mintha megfordultak volna s váratlanul megint közvetlen közéről hangzott. Szanitéczek is jöttek, hordágyakat cipelve és káromkodtak, a mint nagyokat csúztak a szűk, sikamlós úton.

— Mi van odafönt? — kérdezte György, míg ajkai reszkettek a hidegtől.

A sebesült, a ki ép ekkor elhaladt előtte, váratlan dühvel felelt:

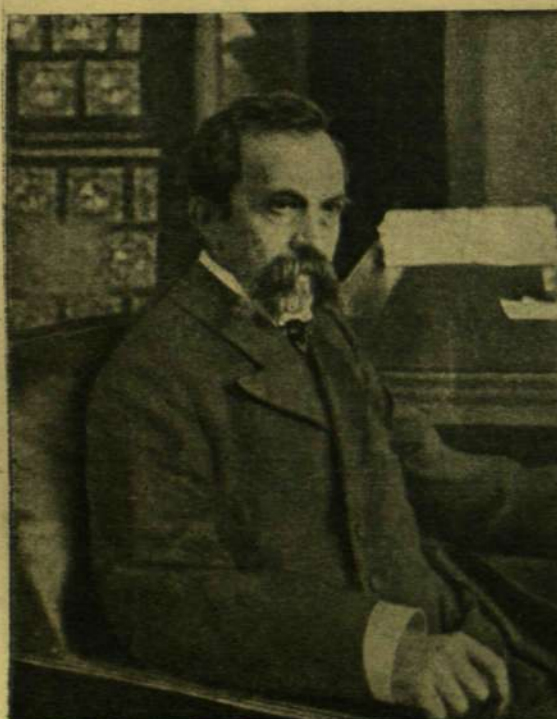
— Hát mi volna? Lőnek!

De mikor közelebb lépett, megismerte a paroliról ezredét és érdeklődve mondta:

— Megjött az új mars? No, ugyan hiába jött! Többen vannak azok, mint a tetvek! Úgy jönnek, tiszteres, meg isten tudja hány-szoros rajvonalban, éjjel-nappal szakadatlanul...

És míg tovább ment, hangja ismét dühöse durvult, mert minduntalan megbotlott vagy megcsúszott a lába a sötétben.

(Folytatása következik.)

DI NEMÉNYI IMRE (KÖZOKTATÁS).

VASS JÁNOS (KÖZLELELMZÉS).

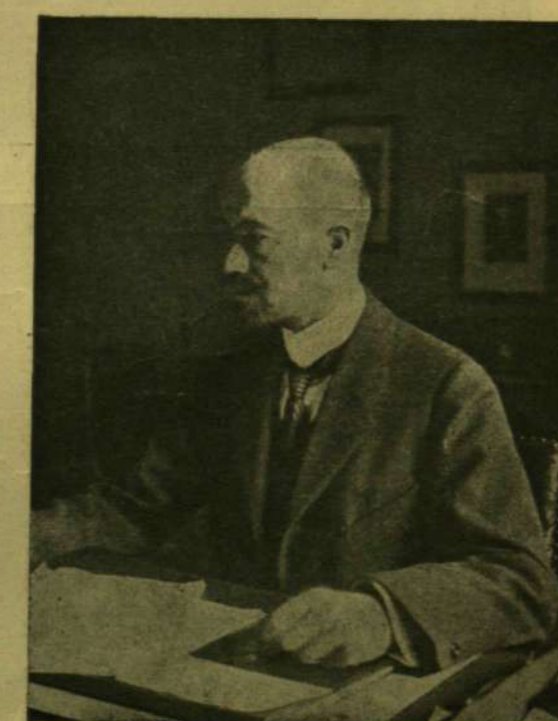
GARBAI SÁNDOR (A KÖZÉPÍTÉSI TANÁCS ELNÖKE).

DI TÓTH LAJOS (KÖZOKTATÁS).

SÉTHI ANTAL (IGAZSÁGÜGY).

IMRE SÁNDOR (KÖZOKTATÁS).

SZÍNHÁZ.

Herczeg Ferenc: Tilla; a Belvárosi Színházban.

Az emberek minden körülmények között megkövetelik a maguk kis szórakozásait és meg is kell nekik adni, — olyan időben, mint a mai jobb is, ha az emberek színházba, hangversenyre járnak, minthogy olyan dolgokon töprengenek, a melyeken úgyis hiába törí az ember a fejét, mert elintézésük úgyse tőlünk függ s csak szaporítja a bajokat, ha az emberek sokat török rajtuk a fejüket. A forradalom első napjaiban az általános közbizonytalanság hatása alatt hirtelen megakadt a színházi élet, a közönség odahaza maradt, — ma már ismét megtelnek a színházak, az emberek borúsabb arccal, mint normális időben, de szívesen hallgatják a színpadról hangzó szót. A színházak pedig igyekeznek a közönségnek ezt az igényét kielégíteni és sorra előadják készletben tartott új darabjaikat. A Vígyszínház *Arctübasev* darabjával, a *Szenvedély*-lyel pályázik a sikerre s nem eredménytelenül, mert a közönséget bizonyára jó ideig vonzani fogja az orosz darab vonzó erotikája, az a sajátosság vitalitása, amely minden valamire való orosz műben megvan, mint az orosz szellemnek sajátos bélyege. Az orosz ember mindig készebb a nyugat-európainál a dolgokat a végső konzekvenciáig vinni s ez bizonyos erőt ad még az olyan jelentéktelenebb orosz műveknek is, mint *Arctübasev* darabja. S ez az egyetlen, a miért a darabot tudomásul venni érdemes, mert más különben nem sok mondanivalónk van róla és semmivel sem több az előadásáról. A Nemzeti Színház Shakespeare VIII. Henrikjét mutatta be. Mint komor időben mindig, nekünk csak az igazi nagyok tudnak most vigasztalást adni, ökaok, a kik a rendet, a világosságot mutatják az emberi esztelenség okozta szörnyű zűrzavarban, meg erősítik hitünket az emberiség értékében és el tudták fordítani szemünket a mai pillanattól az örökérvényű, a minden esetlegességen felülálló felé. Vigasztalódva, megrendülve és önmagunkból kiemelve hallgatjuk Shakespeare szavát, a melyet különösen *Jászai Mari* és

Pethes tolmácsolnak a VIII. Henrikben a költőhöz méltó művészettel.

A Belvárosi Színház *Herczeg Ferenc* új darabjával kedveskedik. *Tilla* a darab címe, nem felvonásokra van osztva, hanem hét jelenetre, a melyek úgy csillantják meg a téma különböző részeit, mint a drágakő hét fazettája. De valódi-e a drágakő s tiszta, nemes sugárral csillan-e fazettái? Nem merünk erre a kérdésre igennel felelni. Úgy érezzük, éppen az hiányzik belőle, a mit *Arctübasev* darabjánál kiemeltünk: a vitalitás. *Herczeg Ferenc* erősen érdekli a démoni nagy szenvedély, a korlátokat ledöntő nyugtalanság, az emberi bestia lihegése. De csak érdekli, benne magában nincs meg a démoni vonás, nem tud más kép hozzá férközni, mint dialektikával. Nincs meg benne a témával való azonosság s ezért meggyőző erő sincs darabjában. Az asszonyi tigris ha összekerül a férfi-tigrissel — ez a *Tilla* témája. *Tilla* grófnő az örökké nyugtalan asszonyi szerelemvágy, amely nem tud megmaradni az elért szerelmél, mind tovább vágyik az el nem ért vagy elérhetetlen felé. Egyik szerelmesének kiadja az útját, de ez nyugodt fölénytel búcsúzik el tőle, hiszen közben völgyéne lett egy bájos, tiszta leánykának. *Tilla* sebezett hitűséggel kerül ki ebből a szerelemből s az Amerikából jött, merészen gazdag kalandor *Belizár* karjaiba veti magát. Örült szenvedélytél végsőig csigázza a *Belizár* körül suttogó mende-monda, a mely szerint ez az ember már ölt asszonyt: megölte öreg feleségét a roppant vagyonáért. A tigris vonzza a vér szaga, a melyet a him-tigrisen érez, elveszti fékét ettől a szagtól. *Tilla* úgy érzi, eljutott az élet csúcsára *Belizárral*, bős tigris-szenvedélylyel jár a halálos veszedelem szédítő mesgyéjén s minden lépésével közelebb a szörnyű véghez. De megmaradni ennél a szerelemnél nem tud, csak találkoznia kell elhagyott régi szerelmével, sértett hitűsége feltámad, úgy érzi, szerelmes újra, hívja magához a férfit, szakítani akar *Belizárral*. Csakhogy ezzel nem úgy megy a szakítás, mint régebbi szerelmeseivel: *Belizár* is tigris, a féltékenység bestija,

a ki nem bírja elviselni, hogy az asszony, a kit szeret, másé is legyen s féltékenységekben leszúrja *Tillát*.

A darab dúsán van hangszerelve, ironia, szenvedély, hangulati líra s egy ópium-szívó tengerész ajkáról keserű életfilozófia, — mindenféle hang megvan benne, csak az élet igazi hangját nem halljuk. Brillians dialektika, elmés-ség, páthosz van benne, de nincs egy szava sem annak a sámani önkívületnek, a mely az ilyen alakról meg tudna győzni. *Tilla* szavai *Belizárral* való nagy jelenetében szépek, ragyogók, szuperlatívuszig fokozottak — s egy pillanatilag nem érezzük, hogy ez több, mint szaválás. Minden csak irodalom a darabban, való élet vajmi kevés. *Paulay Erzsébet* játéka fokozza ezt az érzést: pompásan, a beszédnek gyönyörködtető művészetével játszik, de mindig érezzük, hogy játszik. Mint az íróban, ő benne sincs meg a nagy szenvedély, a témával és az alakkal való benső kongenialitás. Az elegáns kis színházban különben meglepően jól játszanak, a színészek közül különösen *Pethő* *Altilla* érdemel meg minden figyelmet: *Belizár* alakját éles és erőteljes kontúrok közé tudja foglalni. A rendezés is ötletes és izléses, *Bárdos Artúr*-nak eddig talán legjobb rendező munkája. *Schöpflein Aladár*.

A PORONDON.

Még porzik a homok a cirkuszi körbe; Szörnyűt esett... Még így fekszik szegény; *Arctübasev* bukott; az orra betörve — S derekán térdel a győztes legény.

Jaj, — meztelen nyakán az izmával gyalog; Gégejét nyomja... Megadja magát Hátára fordul — s a győző hanyagul Mégegyszer könnyező arcába vág.

Szemének fehérje könnyőrgön kifordul, Kínosan, bandzsulal irgalmat kér, Szájából habosan buggyan a vér,

S a győzős, — a győzős — harmadszor is orvul *Arctübasev* vágja a durva kezét, Pókhendin dobbant s a fejére lép. *Endre Károly*.

ÉJFÉLI BESZÉLGETÉS.

Elbeszélés. — Irta Balázs Sándor.

— Nem... hát nézze uram, mit csináljak... én azelőtt rendes ember voltam és ilyenkor már mindig otthon aludtam az ágyamban és nem dőltem neki a kerítésnek részegen... én kérem... ne tessék himni, hogy akarkí... én diplomás ember vagyok, nyugalmazott vasúti állomásfőnök... tessék... tessék megnézni, itt az igazolványom, *Terebesi János*, ez én vagyok kérem, pardon könyörgöm, csak voltam, mert az már meghalt, tessék elhinni, jobban meghalt, mintha a föld alatt volna, annak vége van, fuccs.

— Elmondjam az úrnak? Ja kérem, nagy sora van annak. Szépen éltünk mi kérem vidéken, *Verbőczön*, kis állomás Somorj mellett. tetszett már arra járni?... és ki hitte volna akkor, hogy én majd vénségemre... mert tessék megnézni a fejemet, csupa ősz, hatvanöt-éves vagyok uram... és most itt állok, hogy a lábam nem bír hazavinni, ha a nyelvem jár is és mindez miért... ha én azt el tudnám mondani.

— A mi életünk uram, *Verbőczön*... ha úgy visszagondolok... Hiszen tetszett már sokat

A BELGA KIRÁLY ÉS KIRÁLYNÉ FOGADTATÁSA BRÜGGEEN.

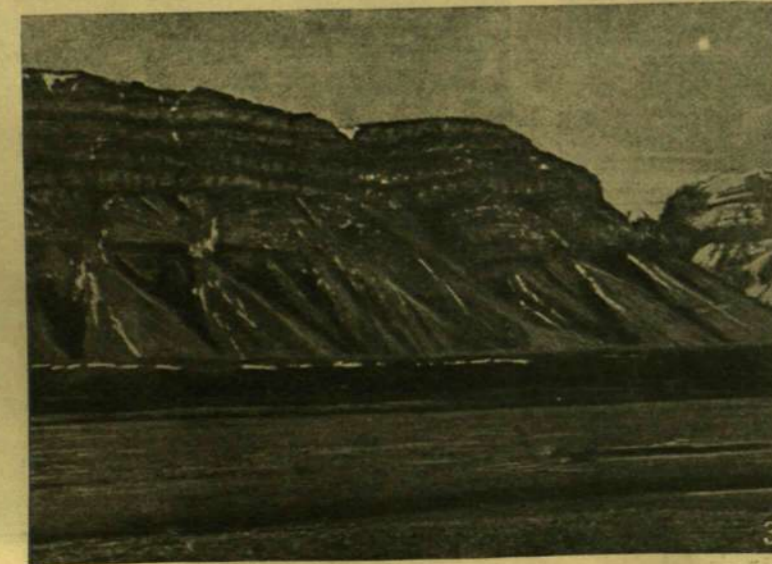
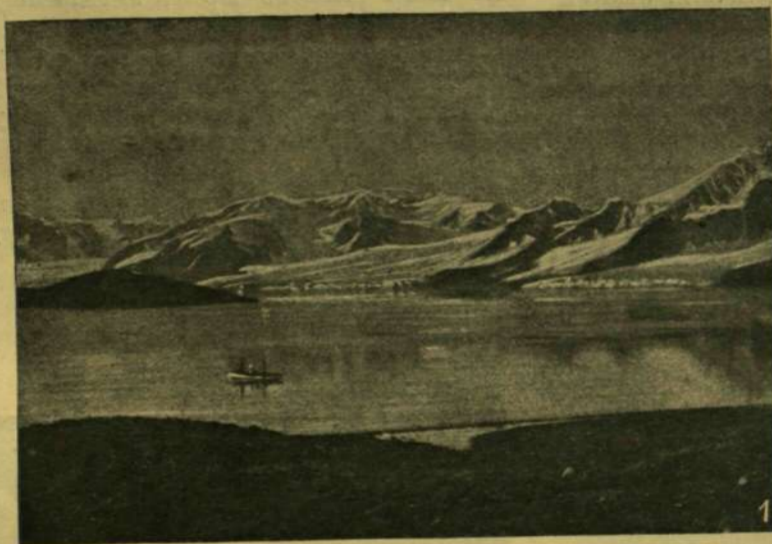
A FIUMEI LAKOSSÁG Tüntetése az olasz hajóhad kikötésekor.

utazni és látott elég ilyen kis vidéki állomást. Tiszta, rendes ház, mögötte veleményes kert, az udvaron tyúkok kapirgálnak, malacz rőfög, nagy lilatokájú pulykák rud-rudoznak. Elöl simára nyírott zöld sövény, kék ég, sürgönydrótok, halkán szóló csengő, minden, minden szép... és az a tisztesség, az a becsület kérem! A főnök úr, a főnök úr — csak ezt hallottam mindenkitől, a parasztok nagyot köszöntek, a szolgabíróval pertu voltam, ha úrféle utazott, az bejött az irodamba jegyet váltani, diskurálni, minden második szombatn meg a faluból jöttek ki hozzánk kártyázni, micsoda jókedv volt ott uram, sokszor hajnalig is elvótáztunk... csak a míg elmegy a gyors, gyerekek, akkor tik is elmehettek!... és ottmaradtak kérem, megvárták, a míg reggel lett és a feleségem beadta a korhelylevest.

— Az én feleségem... ha akkor tetszett volna ismerni... igaz, hogy most sem ismeri az úr, de most már ő sem az, a ki volt. Arról nem is beszélek, a mikor fiatalon röpöködött körülöttem, de a hogy velem vénült, a szürke haja közepén elválasztva, kövéren és mégis físen, gusztyos volt uram, hitemre, derék, kedves, jó asszony, széles mosolyú, hangos szavú, a milyen az állomásfőnöknek szoktak lenni, tiszta és hogy tudott főzni! Engem úgy szeretett, mint az urát és úgy becsült, mint a vendégét. Jó volt nekem vele élni, kedves uram, még ha porlítottunk is valamiért, a nélkül ugy-e nincs, a harag mögött mosolygott már az izé... a

AZ OLASZ HAJÓHAD KIKÖTÉSE FIUMÉBAN NOVEMBER 4-ÉN. — Palian felvételei.

1. A vörös-öböl, melyet az angolok már egyszer 1614-ben elfoglaltak. — 2. A legszákbibb fekvésű ház, melyet a fokmérés alkalmából építették a svédek és oroszok. — 3. Gazdag gipsz és kőszén telepek, melyek kedvéért a szigetet megszállották. — 4. Fokavadások.

AZ ANGOLOK ÁLTAL MEGSZÁLLOTT SPITZBERGÁKRÓL.

ezt hajtotta: eleget dolgoztál, most már éld világot, menjünk Pestre lakni, mégis csak más az, mint itt az isten háta mögött és aztán a Juliskának is hamarabb akad szerencséje a sok ember között.

— Mert a Juliska lányunk... ha tetszett volna akkor ismerni a Juliskát... Nem azért mondom, mert az apja vagyok, de akárcsak megmondhatja Verbőczön, micsoda lány volt az akkor, dalos, karesú, nevetős, ártatlan jószág, istennek, embernek egyformán tetsző. Ő volt a mi fő gondunk, hogy kinek adjuk, az anyja is neki spórolt, harmincezer korona, az már elég szép hozomány egy szegény lánynak, azzal már akárcsak is elveheti.

— Hát feljöttünk uram Pestre... de talán mehetnénk is hazafelé, erre a Podmaniczky-utcán... most már kigöngyölt a szesz a fejéből, de... azért tessék megengedni, hogy egy kisse megkaszkodjak az úrban, mindjárt könnyebb... Nem volt rossz Pesten eleint, nem mondhatnám kérem, ha a zajt, kormot,

jára ereszttem az én kis madaramat. Nem is szerettem rá gondolni, hogy mi lesz, ha majd nem lesz mellettem, úgy hozzám volt nőve, mint a hajam, tessék elhinni. Tanácskoztunk, hogyan és miképp csináljuk, az esküvőt megtartjuk az őszszel, a bútor megvesszük két-három ezer koronából és ilyeneket. Akkor aztán jött a háború.

— Mondjam még?... gondolhatja kérem. A Béla fiamat besorozták, elvitték, agyonlőtték, eltemették egy szerb hegy alatt. Szomorú napok voltak azok uram, a fiam... ha nem is volt nagy lumen, de mégis... jó állomásfőnök lett volna belőle! Verbőczön vagy egyebütt. Sirattuk sokat, különösen az anyja, csak az vigasztalt bennünket, hogy itt a lányunk, a Juliska, azt nem viszik el, az megmarad nekünk. Mert Zoltánnak — így hívták a lányom vőlegényét — annak is be kellett rukkolni és persze kimondtuk, hogy a házasságból addig nem lehet semmi, míg a háborúnak vége nem lesz, akkor még azt gondoltuk, hogy majd el-

velünk volt. Kivettük a takarékból a Juliska egész pénzét, a zsebemből volt, huszonegyezer korona és uram, kedves uram!... az egész pénz nem volt elég egy ebédre!... A mit az én keresetemből harminczöt évi szolgátság alatt félretettünk, a mit izzadásból, kis üzletekből, majorságból, lemondásból összeraktunk, a miért jó emberek tartottuk magunkat, abból uram, nem telt egy kredenzre, egy pohárszékre, egy asztalra és hat rongyos székre! Csak elcsírták magukat az asszonyok, én meg úgy tettem, mintha — szóval uram azt mondtam Zoltánnak: nem baj fiam, megvárjuk, a míg ocsóbb lesz, addig ellaktok nálunk is! — Igen, — felelte rá Zoltán, de a szeme tükrében más láttam, hogy más gondol, hogy fáj neki az ebéd, a mit nem tudunk megvenni, hogy kevesli a Juliska pénzét. Úgy is volt. Egy héti se kellett várni, a mikor levél jött tőle, hogy hát... ő nagyon sajnálja, ő nem tehet róla, de hát az élet és ő nem akarja a Juliskát lekötöni... hiszen tetszik tudni, hogy ilyenkor mit szokás írni.

A FŐHOMLOKZAT.

A PIARISTÁK ÚJ ÉPÜLETE BUDAPESTEN.

A GIMNÁZIUM LÉPCSŐHÁZA.

házmestert nehezen is szoktam meg. De volt rendes lakásunk, az ebéd utáni kávéház is jól esett és látni, hogy a gyerekek mennyire szeretnek itt. Béla is, de kivált Juliska, hogy vidult-virult az itt az aszfalton! Mintha itt nőtt volna fel, úgy beletalálta magát egy-kettőre a pesti világba. Még szebb lett, mint odahaza, — nem azért mondom, mert az apja vagyok, — de szentücsse, senki úgy el nem ment mellette, hogy utána ne fordult volna. Az anyja nagyon vigyázott rá, nem hagyta egyedül egy lépést se, én meg uram, valóságos féltékeny voltam mindenkire. Azt se nagyon szerettem, mikor egy ismerős családnál — mert akadt az is hamarosan — bemutatnak neki egy fiatal embert és aztán az eljött hozzánk vizitbe. Nagyon megtetszett neki Juliska, mit mondjak uram, nem telt bele három hónap, megkérte a kezét. Én vonogattam a vállamat, nekem nem volt elég finom a Juliskához. De 'be kellett adnom a derekam, mert a [fű jó] családból való volt, szép állása és más-kép is csinos, kellemes, okos. És az a fő, hogy Juliska is hozzá akart menni, hát isten neki, belenyugodtam, hogy szabad-

tart egy-két hónapig. Isten bocsássa bűnöm, én titokban abban reménykedtem, hogy az izé... a Zoltán nem talál visszajönni és akkor a Juliska még néhány esztendőig a mi lányunk lesz. Ráér! Tízennyolcz éves!

— De a Zoltán hazagyűtt ám, meghült, kórházba küldték és itthon is ragadt. Járt hozzánk minden nap, már egészen megszoktam és végül azt se bántam, ha előttem csökölőztak. A háborúnak meg csak nem tudott vége lenni. Kínlódunk uram, most már kevés volt a nyugdíj és a kamat, mit tehattunk uram, hozzányultunk a pénzhez, a Juliska hozományához. Hanem akkor már én mondtam azt, hogy elég!... most már menjen férjhez a Juliska, én nem akarom, hogy az ő boldogságát az én gyomrom emészsze meg, ez az ő pénze, csak menjen férjhez, mi ketten öregek majd csak elkoplalunk valahogy, fő az, hogy a Juliska dolga rendbe jöjjön, utóvégre most már huszonegy éves, tovább nem várunk. Kí tudja, mikor lesz ennek vége, csak menjen férjhez, jobb lesz.

— Hát jól van... elindultunk uram, egy nap bútor vásárolni mind a négyen, a Zoltán is

— És akkor ilyen fordult a világ ni... A lányom és a feleségem bűnösök egy darabig, aztán látom ám, hogy sügöcsnek-dugöcsnek előttem valamit, nemcsak Juliskának, hanem a feleségemnek is. Méregdrága volt a két ruha, gondolhatja az úr és én meg is mondtam az asszonynak: hogy tudtál te, takarékos fehérszép, ennyi pénzt kidobni? Ő azt felelte: mert nem nézhetem, hogy éppen az én szegény kis lányom maradjon el a többtől. Aztért, mert háború van? Csak nézz körül ember! Mit látsz? Olyan nagy életet, hogy békében sem volt ilyen. A ki meg csak vár, vár, hogy visszajön a szép idő, az elvesz észre véltlenül. Hagyjuk a mi Juliskánkat itthon elhervadni? Aztért, mert az a gazember most már nem veszi el? Hány kolduslány is férjhez megy, a ki Juliskának még árnyéka sem lehet! Tudod te, hogy én legjobb szeretek itthon lenni, a házból ki sem mozdulni! De a gyereket nem hagyom! Igenis viszem mindenbóva, kávéházba, színházba, mint más anya, hadd szórakozzék szegényke, mit ér, ha ülünk a pénzünkön, látod,

még egy ebédet sem lehet rajta venni, hátha így több hasznát vesszük!

— Úgy is lett, uram. Ezentúl minden nap mentek valamerre, eleinte én is velük mentem, de aztán meguntam, hagytam őket egyedül. A feleségem az első hetekben fáradtan jött haza, minden este azzal feküdt le, hogy: no, holnap itthon maradok, de a hogy a lánya másnap délután biztatta, megint csak felöltözött a selyembe. Juliska lesoványodott arca két hét alatt újra megtelt, nagyon tetszett neki ez az

féktálósan beszélt vele, úgy, a hogy most — vénségire — a pinczérel. Ha bement a városba, mindig egy csomó szépítőszerrel, krémmel, megy-mást hozott magával. Igaz, hogy nem használta őket, de szerette, tetszik érteni? Most aztán kibujt belőle az ördög, szerencse, hogy túl van az ötvenen. Elég nagy izére... lelkielőre mutat, hogy eddig kibírta, a gyerekeiért tette, tisztelni kell érte. Hát én tisztelem is, könyörgöm, de az életem uram, nem ért egy vasat sem. Én, a ki azelőtt olyan otthonlót voltam,

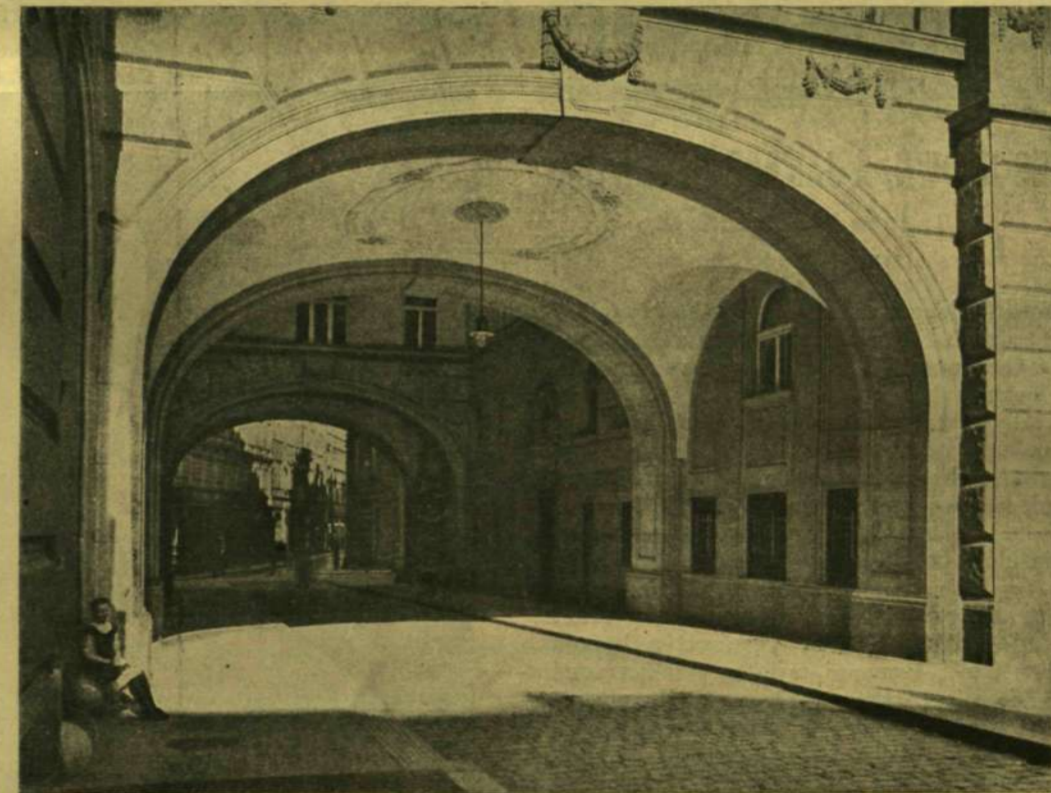

A KÁPOLNA.

új módi, jól esett, hogy annyira nézik, mert az anyja mesélte, de magam is láttam, a mikor velük voltam, hogy majd kiugrik érte a férfiak szeme. Megint jókedvű volt, dalolt és én igazat adtam az anyjának, hogy ezt kitalálta.

— Pedig másképp nekem sok bajom volt ezzel az új renddel. Most már akárhányszor megtörtént, hogy csak nagy-kapkodva ottunk vacsorát, mert színházba kellett sietni, vagy későn értek haza, mert nem kaptak helyet a villanyoson. Én a hogy így magamra hagytak, csak jártam fel-alá a három szobánkban és figyeltem, hogy mikor kopognak a lépcsőn. Egyszer este aztán, mikor valami hangverseny volt, nagyon elűntem magam és bementem a vendégfőbe, a mi a házukban van a földszinten. Sohasem voltam még ott, mert tetszik tudni, nem úri hely az, csak afféle külvárosi embereknek való, de most bementem. A kocsmáros ismert látásból, igen megbecsült, maga szolgált ki és én egy kisse, uram, megint verbőczi állomásfőnöknek éreztem magamat, mert akkor becsültek meg ennyire. A bor is jó volt, így aztán máskor is lementem, ha az enyimek nem voltak otthon, tetszik tudni, milyen az ember, odaszoktam, mindennapos lettem. Így megvoltunk: az asszonyok erre-arra, én meg a kocsmában.

— De a Juliska pénze fogyott, fogyott ám rémületesen. Mert ők a téle megint új ruhát csináltattak, mind a ketten. Már nem csodálkoztam a feleségemen, megszokta ő is, mint én a kocsmát. Hát ez ment így még egy darabig, igaz, hogy az életünk egész más lett, mint csak egy fél-évvél ezelőtt, rendtelenség uram, vetetlen ágyak, veszekedés, csapkodás, sokszor a tegnapri abrosz az asztalon, de azért délután nagy pucsz, tollas kalap, pirostű a szája. A lányom — gondoltam — hát jól van, fiatal, isten neki, de ez az öreg asszony, hogy ez így meg tudott változni! Házasított, lármás, ruhabolondja. És muszáj volt arra gondolnom, hogy az én feleségemnek ez az igazi természete, eddig csak szimulált, megalkudott, álarozot viselt. Több a pródolog, a mi történt a múltban és semminek látszott, most felvilant előttem és hogy is mondjam... súlyt kapott. A mikor egyszer a vasútiagazgató átutazott Verbőczön, milyen af-

ÁTJÁRÓ A VÁCI-UTCÁRÓL.

A PIARISTÁK ÚJ ÉPÜLETE BUDAPESTEN.

most menekültem el hazáról, már ebéd után sem a kávéházba, hanem a kocsmába. Hogy a feleségem meg ne tudja és ne veszekedjék érte, nem a házban levőbe jártam, hanem erre-arra mindenfelé. A pénz meg egyre fogyott, hű de fogyott, mert az evésre is sokat költöttünk, az asszony nagy zsíros ebédeket főzött, mint Verbőczön, mikor vendégeink voltak. Az úgy van kérem alássan, hogy egyik dolog hozza a másikat, baj szüli a bajt és mink már beleestünk. — Egyszer — akkor már tavaszodott — a feleségem meghült, ágyba kellett neki feküdni. Én otthon maradtam vele, de a Juliska lányunk

elment délután az anyja nélkül is. Alig vártam, hogy hazajöjjön és én szabadulhassak, a kosma hízott, meg a bor, tessék elhinni, éppen úgy meg lehet ezt szokni, mint régi világban az uzsonna-kávé. Kinézek eléje, hát látom ám jönni, de nem egyedül, egy tiszt kísérte. Ki volt ez? — kérdezem tőle, — a barátom bátyja — mondja ő és ezzel bejegy, én meg sietek le a kocsmába, mert a torkom majd kiégett a szomjúságtól. Ekkor már nem sok kellett, hogy megrészegedjem, egy liter elég volt, hogy kapaszkodva menjek föl a lépcsőn. És az a nevezetes uram, hogy mindjárt a lábamba ment, talán attól, hogy egész életemben keveset-járó ember voltam, örökké az íróasztalnál, lehet, hogy ezért, nem tudom.

— Mikor otthon először vették észre rajtam ezt az állapotot, eleinte nagyon szidtak, én meg behúztam magamat a sarokba és hagytam csapkodni az istennyilát. Lecsúsztam uram erősen, próbált volna az asszony azelőtt velem így beszélni, vagy a lányom, tudom teremtem — de így nem lehetett szavam, éreztem bűnömöt és hallgattam. Utóbb már nem haragudtak rám, nevettek, ti is vótkezhettek, gondoltam, hogy így megbocsátok. Hát vótkezték is uram, ahhoz képest, a hogyan azelőtt volt, mert már sokszor beszéltek előttem fiatalemberekről, a kiket nem ismertem, jöttek is hozzánk néme-lyek, ilyenkor nekem pénzt adtak, hogy elmenjek hazáról. És én uram... tetszik látni, ezért mondtam, hogy meghalt a régi Terebesi János, én örültem a pár forintnak és mentem a borhoz. Mikor kérdeztem az asszonyt, hogy mi ez, mit akarnak ezekkel a legényekkel, azt felelte rá, hogy ez mind szerelmes Juliskába, majd csak valamelyik elveszi feleségül. Emám nem hallgattak, leintettek, igaz, hogy nem is mertem sokat beszélni, félttem, hogy nem adnak pénzt, pedig nekem már minden nap kellett az a gyöngöcs a lábamba és az a kód a fejemre. Ilyenkor uram otthon vagyok Verbőczön, megint jó nekem és a szomszédjaimnak mesélek az életemből, mert sok minden törté-

Csáky László, a most elhunyt fiatal festőművész.

néztem az arcukat: a feleségem régi kedves vonásait gonosz mohóság rondította el, a milyen asszonyokat itt Pesten látni, szürös szemekkel, mintha kérdeznék: na, mit adsz érte? A lányom meg... uram, kedves uram!... e... egy kissé talán álljunk meg, elfáradtam, amúgy is mindjárt otthon vagyok... No most már mehetünk, ha úgy tetszik... Hát ez lett belőlünk. Pénzünk azonban megint van bőven, tőlem sem sajnálják, azt meg kell adni.

— Így gázolt el bennünket a vonat, az izé... a Pest, a háború. Terebesi János és családja. Mikor ezt még így írták a meghívóra, a verbőzei nőegyleti bára. Nincs. Nem vagyunk már uram. Minéink el kellett itt veszni uram.

— No, hanem már itthon is vagyok... tetszik látni, itt lakunk a második emeleten. Világosság van nálunk, vendég... énekelem ilyenkor be sem szabad közibük menni. Hát jóezcekat kívánok... Ha meg nem sértem az urat... eheh... lenne szíves a házmasternek... nincs aprópénzem, köszönöm.

PÁTER BROWN, A JÁMBOR DETEKTÍV.

G. K. Chesterton kalandos történetei.

(Folytatás.)

Kifordultak az utcára, a paposka úgy ödögött mögöttük, mint valami tanulékony kis kutya. Csak annyit mondott, mint valaki, a ki beszélgetésbe kezd:

— Milyen hamar vastagszik meg a hó a földön.

Mialatt főlhagtak a merdek mellékutcákon, melyek már be voltak hintve ezüsttel, Angus befejezte történetét s mikor elérték az egymásra tornyosuló lakások félkörét, elég ideje volt, hogy beszéljen a négy előőrssel. A gesztenye-árús, az arany megkapása előtt és utána egyaránt konokul esküdözött, hogy vigyázott a kapura és nem látott bemenni rajta egy lelket sem. A rendőr még határozottabban mondta ugyanezt. Azt mondta, hogy neki már volt dolga mindenféle gonosztevőkkel, olyanokkal is, a kik ozilinderben, olyanokkal is, a kik rongyokban jártak; ő nem olyan ostoba, hogy azt higgye, gyanús emberek gyanúsán is néznek ki; vigyázott ő mindenkire, de lelkére mondhatja, hogy nem járt ott senki. S mikor mind a hárman az aranypaszomántos ember köré gyülekeztek, a ki még mindig ott állt szétvetett lábbal a kapuban, ez még határozottabban beszélt.

— Nekem jogom van megszólítani mindenkit, akár herceg, akár rendes ember, a ki be akar menni ebbe a házba — mondta a jókedvű és aranypaszomántos óriás — és esküszöm, hogy itt nem járt senki, mióta ez az úr eltávozott.

A jelentéktelen Brown tisztelendő, a ki hátul állott, szerényen a köveztet nézve, ekkor szerényen meg mert szólani.

— E szerint nem ment senki fel-le a lépcsőn, mióta a hó elkezdett esni? Akkor kezdett havazni, mikor mi elindultunk Flambeau-tól.

— Nem járt itt kérem, senki, elhibeti nekem — mondta a hivatalnok sugárzó tekintélyvel.

— Akkor nem tudom, mi ez? — mondta a pap mereven ránézve a földre, mint a hal.

A többiek is lenéztek erre. Flambeau hevesen felkiáltott és egy francziás mozdulatot tett. Mert tagadhatatlanul igaz volt, hogy a bejárat közepén, a melyet az aranypaszomántos ember őrzött, pontosan ennek a kolosszusnak a fenhéjázó, szétvetett lábai között, szürke lábnyomok formája volt belenyomódva a fehér hóba.

— Istenem! — kiáltott Angus önkénytelenül — a láthatatlan ember!

Szó nélkül megfordult és főlzaladt a lépcsőn, Flambeau utána. Brown tisztelendő ellenben még mindig nézelődött a hófódté utcán, mintha elvezette volna minden érdeklődését a kutatásban.

Flambeaunak kedve lett volna az ajtót betörni a vállal, de a bár kevesebb intuíciójú, de több józanságú skót addig tapogatózott az ajtó keretén, a míg meg nem találta a láthatatlan gombot. Az ajtó föltárult.

Ugyanaz a zsufolt szoba volt előttük, az előszoba sötétebb lett, bár még mindig érték itt-ott a lehúnyó nap sugarai s a fejtelten gépek egyike-másika el volt mozdulva különböző czebra s össze-vissza álltak a félhomályos helyen. Ruhájuk zöld és piros színe megsötétült a homályban s emberi alakokhoz való hasonlóságuk kissé fokozódott, épen alaktalanságuk miatt. Közöttük azonban, pontosan azon a helyen, a hol a piros tintával beirt papirdarab feküdt, volt valami, a mi nagyon hasonlított a palackból kifolyt piros tintatölcséhez. De nem piros tinta volt.

Flambeau az okosság és a szenvedély francziás kombinációjával egyszerűen emnyit mondott:

— Gyilkosság!

Aztán bement a lakásba és öt perc alatt megvizsgált benne minden zúgot és szekrényt. De ha azt várta, hogy megtalálja a holttestet, — hát nem találta meg. Isidore Smythe akár élt, akár meg volt halva, de nem volt a lakásban. A legaprólékosabb kutatás után a két férfi a

külső előcsarnokban találkozott, verejtékes arccal és meredt szemmel.

— Barátom — mondta Flambeau — igaztosságában francziára fordítva a beszédet — a maga gyilkosa nemcsak maga láthatatlan, hanem a meggyilkolt embert is láthatatlanná teszi.

Angus körülhézett a babákkal teli homályos teremben és skót lelkének valami kelta zugában valami borongás támadt. Az életmagasságú babák egyike közvetlenül a vértőcsa fölé borulva állt — talán egy pillanattal halála előtt hívta a meggyilkolt embert. Egyik kampója, a mely karjával szolgált, kis é föl volt emelve és Angusnak hirtelen az a rémes gondolata támadt, hogy szegény Smythe talán a saját vesgyermeke ütötte le. Az anyag fellázadt és ezek a gépek megölték mesterüket. De akkor is, hová tették őt?

— Megették? — suttogta fülébe az agyrem és egy pillanatra beteggő tette az a gondolat, hogy a szétéptt emberi maradványokat elnyelték és összemorzsolták ezek a fejtelten óraművek.

Lendületes erőfeszítéssel visszanyerte szellemi egyensúlyát és így szólt Flambeauhoz:

— Nos hát, így vagyunk. A szegény ficzkó elpárolgott, mint a felhő és nem maradt belőle más, mint egy piros vértőcsa a padlón. Ez a történet nem ebből a világból való.

— Akár ebből a világból való, akár nem, — mondta Flambeau — itt csak egy dolgot lehet csinálni: le kell mennem és beszélnem a barátommal.

Lementek, újra találkozta a vödörös emberrel, a ki újra biztosította őket, hogy nem engedett be senki idegét, leérték a portáshoz és a mozgó gesztenyeárúshoz, a kik szilárdan hangoztatták újra meg újra, mennyire vigyáztak. Mikor azonban Angus körülhézett, hol van a negyedik ór, ezt nem látta sehoh és némi idegességgel kérdezte:

— Hol a rendőr?

— Bocsanatot kérek, — mondta Brown tisztelendő — ez az én hibám. Én küldtem el az imént arrafelé az utcába kikutatni valamit, a mit kikutatásra érdemesnek tartottam.

Az asztal közepén előrehajolva Clemenceau, balján Lloyd George, jobbán Pichon francia külügyminiszter.

A VERSAILLESI HADITANÁCS. — A párisi L'Illustration képe.

— Jól van, de hamar szükségünk lesz rá, — mondta Angus hirtelen — mert azt a szerencsétlen embert odafőn nemcsak meggyilkolták, hanem el is tüntették.

— Honnan? — kérdezte a pap.

— Tisztelendő atyám, — mondta Flambeau egy kis szünet után — lelkemre, én azt hiszem, a dolog inkább a maga hatáskörébe tartozik, mint az enyémbe. Sem ellenség, sem barát nem juthatott be a házba, de Smythe eltűnt, mintha a tündérek lopták volna el. Ha ez nem természetfölötti dolog, akkor...

Alighogy ezt kimondta, furesa látvány ütötte meg a szemüket; a hatalmas kékruhás rendőr szaladva jött a felkör sarka felől. Egyenesen Brown tisztelendő felé jött.

— Igaza van, uram — mondta lihegve — ép az imént találták meg szegény Mr. Smythe holttestét odalemm a kanálisban.

— Angus vadul a homlokára tette a kezét.

— Ó maga szaladt volna le s beleugrott a vízbe?

— Nem jött ki a lakásból, arra esküszöm — mondta a rendőr. — Nem is szaladt a vízbe, egy nagy szűrt seb van a szíve fölött, az ölte meg.

— És maga mégse látott bemenni hozzá senkit? — kérdezte Flambeau komoly hangon.

— Menjünk kissé lefelé az úton — mondta a paposka.

Mikor elérték a felkör másik végéhez, váratlanul felkiáltott:

— Micsoda ostobaság! Valamit elfelejtettem megkérdezni a rendőrtől. Szeretném tudni, találta-e ott egy világosbarna zsákot.

— Miféle világosbarna zsákot? — kérdezte Angus elámulva.

— Mert ha másszínű zsákban volt, akkor az ügyet újra kell kezdeni — mondta Brown tisztelendő — de ha világosbarna volt, akkor a vizsgálat be van fejezve.

— Ennek aztán örülök — mondta Angus szívvel fakadt iróniával. — A mi engem illet, én azt hiszem, még meg sem kezdődött.

— Mondjon el mindent a dologról — mondta Flambeau különös bús együgyűséggel, mint valami gyerek.

Öntudatlanul gyorsított lépésekkel mentek lefelé az út hosszú kanyarulatán a magas félkör másik oldalán. Brown tisztelendő vezetett fűrgén, de csöndben. Aztán csaknem meghaló határozatlansággal mondta:

— Nos attól tartok, önök így prózainak fogják találni a dolgot. Mi mindig a dolgok absztrakit végén kezdjük és ezt a történetet nem lehet másutt kezdeni.

— Észrevetté-e, hogy az emberek sohasem arra felelnek, a mit az ember kérdez tőlük? Azt felelik, a mit gondolnak, vagy a miről azt hiszik, hogy a kérdező gondolja. Mondjunk, egy hölgy azt kérdi a barátjától egy falusi házban: «Van valaki veled?» A kérdeztett hölgy nem azt fogja felelni, hogy: «igen, itt van a komornyik, a három szolgál, a szobalány és így tovább», — pedig a szobalány talán ott is van a szobában, vagy a komornyik ott áll a széke mögött. Ezt fogja mondani: «Nincs velünk senki? A senki alatt azt érti, hogy senki olyan, a milyenre a

MOSÉ.

kérdező gondol. De tegyük fel, hogy egy doktor, a ki valami ragályos betegség ügyében kérdezősködik, kérdi azt, hogy éki van itt a házban?» — akkor a hölgynek eszébe fog jutni a komornyik, a szobalány és a többi. Mindenki így beszél, az ember sohasem kap szó szerint megfelelő feleletet, még akkor sem, ha ilyen feleletet kap. Mikor az a négy teljesen tisztességes ember azt mondja, hogy senki nem ment be a házba, akkor nem úgy értették, hogy egyáltalán senki nem ment be. Úgy értették, hogy senki, a ki azzal lehetne gyanúsítani, hogy a mi emberünk. Igenis, bement egy ember a házba és ki is jött belőle, de ők nem vették észre.

— Láthatatlan ember? — kérdezte Angus felhúzva vörös szemöldökét.

— Szellemileg láthatatlan ember — mondta Brown tisztelendő.

Egy-két perczel később újra kezdte ugyanazok az igénytelen hangon, mint az olyan ember, a ki fennhangon gondolkozik:

— Persze, olyan ember, a kire nem is gondolna senki mindaddig, a míg nem gondol rá. Ez volt épen az ő ügyessége. Én azonban gondoltam rá, mert eszembe juttatta két vagy három apró részlet Angus úr elbeszélésében. Először az a tény, hogy az a Welkin nagy gyalogló volt.

Aztán a sok hólyagpapir az ablakon. Aztán, mindennek előtt, a fiatal hölgy mondott két dolgot, — két olyan dolgot, a mi nem lehet igaz. Ne érezze magát megsértve — mondta hirtelen, észrevéve a skót fiatalember fejének egy mozdulatát — ő mindenesetre azt hitte, hogy igazak, de nem lehetnek igazak. Az ember nem lehet egyedül az utcán egy perczel azelőtt, hogy levelet kap. Nem lehet egyedül az utcán, mikor elkezd olvasni egy az imént kapott levelet. Valakinek kell a közelében lenni, csak hogy az illető szellemileg láthatatlan.

— Miért kellene valakinek a közelében lenni? — kérdezte Angus.

— Azért, — mondta Brown tisztelendő — mert nem gondolhatunk ebben az esetben postagalambokra, valaki pedig kellett, hogy hozza a levelet.

— Valóban azt hiszi, — kérdezte Flambeau energikusan — hogy Welkin hordta a rivális leveleit a hölgynek?

— Igen, — mondta a pap. — Welkin hordta a rivális leveleit a hölgynek.

— Oh, én ezt már nem birom tovább, — tört ki Flambeau. — Kicsoda az a ficzkó? Mihez hasonlít? Milyen az öltözte a szellemileg láthatatlan embernek?

— Csinosan van öltözve, vörös, kék és aranyos ruhában, — felelt a pap pontosan — s ebben az érdekes, sőt feltűnő kosztümben ment be a Himalaya Mansionsba nyolcz ember szemeláttára, hidegverőn megölte Smythe-t s lejött megint az utcára, a megölt ember holttestét karjában hordozva...

— Tisztelendő uram, — kiáltott Angus megállva, — ön bolondult meg vagy én?

— Ön nem bolond, — mondta Brown — csak kissé figyelmetlen. Nem veszi észre az olyan embert, mint például ez itt.

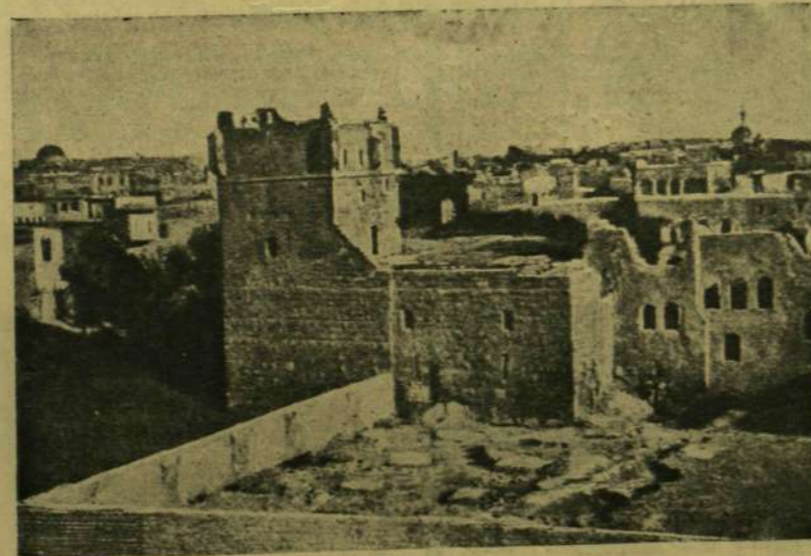
Három gyors lépést tett előre és rátette a kezét egy arramendő közönséges levélhordó vállára, a ki mellettük sietett el észrevétlenül a fák árnyéka alatt.

— Valahogy az emberek nem szokták észrevenni a postásokat, — mondta elgondolkozva — pedig azoknak is vannak szenvedélyeik, mint más embereknek és nagy butyrokot is hordanak, a melyekben egy kis terhet könnyen el lehet rakni.

A postás, a helyett, hogy a dolgok természete szerint megfordult volna, összezusgorodott és nekitántorodott a kert kerítésének. Alacsony szőkezsakállas, nagyon közönséges külsejű ember volt, de mikor rémült arcát hátrafordította, mind a hármukat megdöbbsentette csaknem ördögi kancsalitása.

Flambeau visszament a kardjaihoz, biborszín takaróhoz és perzsiai macskájához, mert sok mindenféle dologgal kellett törődnie. John Turnbull Angus visszament a cukrász-üzletbe a hölgyéhez, a kivel ez az oktalan fiatalember azt képzel, nagyon jól érzi magát.

Brown tisztelendő azonban órák hosszat sétaolt a hófódté dombokon egy gyilkossal s a mit egymásnak mondtak, azt soha senki se fogja megtudni.

RÉSZLET A CITADELLÁBÓL.

A CITADELLA.

AZ ANGOLOK ÁLTAL MEGSZÁLLOTT ALEPPÓBÓL

ISTEN KALAPÁCSA.

Bohun Beacon kis falu olyan merdek dombra volt felrakva, hogy templomának magas tornya mintha valami kis hegynek a csúcsa lett volna. A templom tövében egy kovácsműhely állott, amely rendszerint piroslott a tűztől és mindig kalapácsok és vasrudak heverték benne. Ezzel szemben kavicsos utczák keresztelésénél állott a «Kék Vadkan», a község egyetlen kocsmaja. Ezen a keresztúton, az ólom és ezüstszín hajnalkeletkor találkozott egymással két testvér; ámbar az egyiknek kezdődött, a másikat pedig végződött a napja. Nagytiszteletű Wilfred Bohun nagyon jámbor ember volt s valami szigorú hajnali imádságra vagy elmélkedésre ment. Bátyja Norman Bohun, az ezredes ellenben egyáltalában nem volt jámbor, estélyi ruhában ült a «Kék Vadkan» előtti padon s ivott valamit, a mit a filozófus szemlélő mondhatott volna akár a keddi utolsó, akár a szerdai első pohárnak. Az ezredesnek ez mindegy volt.

A Bohunok ama nagyon kevés arisztokrátikus családok egyikéből származtak, a melyek csakugyan a középkorba vihetik vissza eredetüket s a lobogójuk csakugyan megjárta Palesztinát. Nagy tévedés azonban azt hinni, hogy az ilyen házakban nagy becsülete van a lovagi tradícióknak. A tradíciókat leginkább a szegények szokták megőrizni. Az arisztokraták nem a tradíció, hanem a divat szerint élnek. A Bohunok, mint nem egy régi család, az utolsó két évszázad alatt degenerált iszákosokká és dandykké züllettek, a míg végül örült híruk keletkezett. S csakugyan, az ezredes farkasbőrösége az élvezetek hajhászására már alig volt emberi és krónikus elszántsága, hogy sohasem megy haza reggel előtt, az álmatlanság iszonyatos világoslátására emlékeztetett. Magas, szép állat volt, már előrehaladott életkorú, de a haja még mindig meglepően sárga volt. Oroszlánszerűen szökének látszott volna, de kék szeme olyan mélyen be volt

esve arczába, hogy feketének látszott. Kissé túlságosan közel is volt a két szeme egymáshoz. Nagyon hosszú sárga bajusza volt; arca mindegyik oldalán volt egy ráncz vagy barázda az orczimpájától az állapecsáig, mintha az arczába bele lett volna vágva valami vi-gyorgás. Estélyi ruhája fölött valami sajtásá-gos halvány-sárga kabátot viselt, a mely inkább látszott nagyon könnyű házikabátnak, mint fel-öltőnek s a fején hátracsapa pva rendkívül széles korimájú, világoszöld színű kalapot viselt, a mely olyan volt, mint valami vaktában be-csapott keleti ritkaság. Büszke volt rá, hogy ilyen össze nem illő öltözetben jár, büszke volt arra, hogy ő összeillővé teszi.

Őcsese, a lelkes szintén szökehajú és elegáns volt, de álláig begombolt fekete ruhában járt, az arca simára volt borotválva, gondozott volt és kissé ideges. Úgy élt, mintha csak a vallásért élne; de voltak, a kik azt mondták (nevezete-sen a presbiterianus vallású kovács), hogy ez inkább a góthikus építkezés, mint az isten szerete-te s az, hogy fördökké a templomot bujja, mint valami szent, csak más és tisztább válto-zata annak a kovácsműhely udvarán át, de meg-állott s kissé összeránczolta a homlokát, a mint meglátta, hogy a bátyja üreges szeme ugyan-abba az irányba mered. Arra a föltesésre, hogy az ezredes a templom iránt érdeklődik, nem pazarolta gondolatait. Nem maradt más hátra, mint a kovács műhelye s ámbar a ko-vács puritán volt és nem az ő hívei közül volt,

Wilfred Bohun hallott egy s más pletykát szép és sok szöbeszédre okot adó feleségéről. Gyakrakvó pillantást vetett a félszerre, az ezre-des pedig nevetve szöflöttá meg.

— Jó reggelt, Wilfred — mondta. — Mint jó földesúr, álmatlanul vigyázok népekre. Be-szölok a kovács-hoz.

Wilfred a földre nézett és ezt mondta: — A kovács nincs odahaza. Greenfordba ment.

— Tudom, — felelt a bátyja csendesen ne-veve. — Azért szölok be hozzá.

— Norman, — mondta a pap egy kavicsot nézgelve az úton, — nem félsz a menykö-csa pástól?

— Hogy érted ezt? — kérdezte az ezredes. — Mióta bogarad a meteorológia?

— Úgy értem, — mondta Wilfred a nélkül, hogy felnevetett volna — nem gondolsz arra, hogy egyszer az Isten lecsap rád az utcán?

— Bocssás meg, — mondta az ezredes — látom, a babona a bogarad.

— Azt látom, hogy a te bogarad az istenká-romlás, — vágott vissza a vallás embere, a kit az ezredes szavai lényének érzékeny pontjának érintettek. — De ha nem félsz istentől, megvan rá minden okod, hogy félsz az emberektől.

— Az idősebbik testvér felhúzza a szemöl-dökét.

— Embertől féljek? — mondta.

— Barnes, a kovács a legnagyobb és legerő-sebb ember messze vidéken, — mondta a pap komoran. Tudom, nem vagy gyáva, sem gyöngye ember, de ő keresztül tudna vetni a falon.

Ez a szó talált, mert igaz volt s az ezredes arcán a száj és az orczimpa között elsötétült és elmélyedt a barázda. Egy pillanatig ezzel a komor vigyorgó kifejezéssel arcon állott. De Bohun ezredes egy pillanat múlva vissza-nyerte kegyetlen humorát és sárga bajusza alatt megmutatva két kutyafogát, nevetett.

— Ebben az esetben, — mondta gondatlanul — okosan tette az utolsó Bohun, hogy részben pénzélosan jött el hazuról. (Folyt. köv.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az arany kéz. A múlt évben elhunyt Lovik Károlynak posztumusz könyvét adták most ki, az írónak élete vége felé írt s könyvalakban eddig meg nem jelent novelláit, szám szerint tizenhatot. A novellák nem adnak új vonást Lovik Károly egyéniségéhez, a melynek lehetőségei és kor-latai tisztán állottak mindenki előtt, a ki olvasója volt. A kis formák finom és koncentrált mű-vésze volt, egyensúlyozott és mértéktartó szel-lem, nagy izgalmak és elmélyedések nélkül, erő-sen hangulati lírával, az előadásnak nemes ele-gancziájával s azzal a jó kulturájú gentleman-like-kel, a mely irodalmunkban olyan ritka. Nem hozott nagy dolgokat, látása és eszméjára nem táruult kis perspektívákba, de a mit meg-fogott, azt biztosan markolta meg. A novella formájának teljesen ura volt, az élet egy kis rész-letét erősen koncentrált és zárt keretbe fog-lalt ábrázolása, a mely az igazi novellát teszi, neki eredendő, egyéniségéből adott stílusa volt. Utolsó novellái is bizonyítják ezt s posztumusz könyve újra figyelmeztet arra a veszteségre, a mely idő előtti halálával irodalmunkat érte.

Totem és tabu. A hírneves bécsi pszichoanalit-ikusnak, Freudnek egyik főmunkája most je-lent meg magyarul. Freud tanításainak, melyek a pszichológiát és a pszichiátriát új alapokra pró-bálják helyezni s új módszereket állapítanak meg a lelki jelenségek vizsgálata terén, sok hive van nálunk is, különösen az orvosok között, az az erős szuggesztió, a mely a bécsi kutató írá-sából és egyéniségéből árad, vizsgálatainak meg-lepő eredményei, az idegorvosi gyakorlatban el-ért sikerei sokakat vezettek hozzá s hívei nagy meggyőződéssel buzgólkodnak mesterük ta-nításának terjesztésén. Ennek a buzgóságnak a míve, hogy Freud Pszichoanalisis, Az álom-ról, Három értekezés a sexualitás elméletéről című magyarul már régebben megjelent könyvei után most Totem és tabu című munkája is megjelent magyarul. Ez a könyv a pszichoanalitikus mód-szernek a néplelektanra való alkalmazása s egészen új utakat jelöl ki az etnológiai kutatásnak. A magyar fordítást dr. Pártos Zoltán végezte szet-tellett és gondossággal és dr. Ferenczi Sándor, a freudi tanítás legkiválóbb magyar képviselője revidálta, úgy hogy a fordítás valóban méltó az eredetihez.

Babits Mihály Dante-fordítása. A Divina Co-media első része, a Pokol, melynek első kiadása

mintegy öt év előtt jelent meg, most már má-sodik kiadásban kerül a közönség kezébe. Ennek a fordításnak a jelentősége már rég tisztán áll a magyar közönség előtt, általánosan elismert dolog, hogy ez az utolsó évtized legnagyobb mű-fordítói alkotása irodalmunkban s megjelenése kulturális esemény volt. Örömmel jegyezzük fel, hogy a magyar közönség kellően megértette e munka jelentőségét s az első kiadást rövid idő alatt elkapkopta. Már maga az is nagy érdeme a fordítónak, hogy a magyar olvasók ezreit figyelmeztette Dante nagy művére és rávette őket előolvasására.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: KALDROVITS ISTVÁN 78 éves korában, Ujbányán. — SCHMIDT BOLDOZSÁR, a Dunagőzhajós Társulat pécsi bányatelepenek nyug. iskolagazdája, 73 éves korában, Pécsen. — FORRAI (Wodianer) SOMA, az ismert nevű gyorsíró, 57 éves korában, Budapesten. — ENYEDI SZÁNTÓ ENDRE ny. római katolikus főgim-náziumi tanár, 58 éves korában, Marosvásár-helyen. — ÖTÖMÖSI GERÉBY GYULA földbirtokos, 51 éves korában, Kecskeméten. — RECHTER REZSŐ, a városi villamosvasút részvénytársaságigazgatója és fővárosi bizottsági tag, 51 éves korában, Buda-pesten. — KARDOSVASKAI DR. KARDOS SÁNDOR földbirtokos, Baranya vármegye tiszteletbeli fő-szolgabírája és törvényhatósági bizottságának tagja, 39 éves korában, Hidason. — DR. GEYER GÉZA, a 37. honvéd tüzérezred alezredese, 48 éves korában, Nagysurányban. — DR. TAKÁCS GÉZA tart. főorvos, a 302. honvéd gyalogezred orvosfőnöke, 35 éves korában, az olasz harctéren. — GOLDSTEIN ÁRPÁD IV. éves gépészmérnök, tüzérfőhadnagy, 4 évi harctéri szolgálat után, 25 éves korában, Ráczkevéren. — CSÁKY LÁSZLÓ festőművész, 30 éves korában, a harctéren szerzett betegségében, Budapesten. — DÖMÖTÖRI NÉMETH LAJOS föld-birtokos, megbízottági tag, rokkant huszár-főhadnagy, 43 éves korában, Hevesen. — Nagy-abonyi és erdőháti VARGHA NÁNDOR Kömlőd község jegyzője, 38 éves korában, Kömlődön.

JURASZK FERENCZÉNY, szül. Reó Hermin, 78 éves korában, Aradon. — ALSÓTAKÁCSI FARKAS ELEMÉRNÉ, szül. Szluha Elvira, 31 éves korában, Budapesten. — SZŐRS ELLA, 16 éves korában, Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

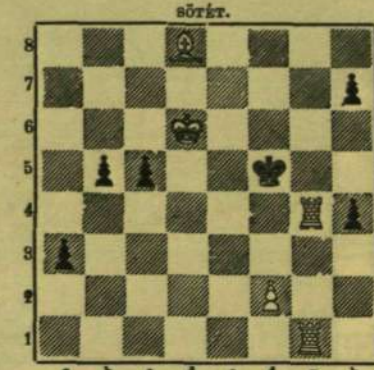
Elég volt már. Ha a vers alá írt évszám azt jelenti, hogy 1915-ban íratott, akkor keletkezésekor kellett volna kiadni. Most már elvesztette aktualitását.

Szöke hajszál. A kis novella témája izetlen, nincs benne humor s ezen előadásának keresett szellemes-kezdése sem segít.

A testvérek. Szimbóluma akarna lenni a mai idő-knek, de nincs benne erő és lendület.

SAKKJÁTÉK.

3129. sz. feladvány Söderberg H.-tól (Stockholm).

Világos indul és a harmadik lépésre máttot ad.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 37-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Sírva vigád a magyar.

Felolós szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

FOGAK és teljes fogorok... FOG... FOG... Dr. HEGEDÜS JAKAB fogorvos, egyetemi orvostudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

EHRBAR és minden más előkelőbb mester-gyártmányú zongorát, pianinót legelőszöbben vehet a szolid kizsól-gársól általánosan elismert REMÉNYI MIHÁLY cég zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60. Régi zongorák, pianinók vétele, becserelése, javítása és hangolása. Lehet már zongorát vidékre szállítani.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt dús hajjal növeszt és meg-alkadályozza a hajhullást, megóvja a kora-i Gszülést és az ősz hajjnak eredeti szinét visszaadja. Egy hónap alatt fényes er-ed-mény. Ár 15 és 20 K. BOTÁR Z. REGINA kozmetikai műintézet. Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Arczapolás, arczsgözlés és villanymasszázs egész nap.

Viszketegséget, rüht, sömört leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett „Skabiform“-kenőcs. Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 4.— K. kis tégely 6.— K. családi tégely 15 K. Budapesti főraktár: Török gyógyszerárban, VI., Király-u. 12. Vidékre megrendelési cím: Dr. FLESCHE E. Korona-gyógyszertára, Győr «Skabiform» névjegyre ügyeljünk.

Fiatalos, üde arczbőrt varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden telnthibát, ugymint mltsezes, pattanás, sárgafolt, ráncz, orrvörösség, likacsos, hervadt, pettyhűdt bőrt, a Dr. Kasperling-féle népsító-szer. A kura egyszerű, otthon végezhető, minden feltűnés nélkül. Befejezése után az arc-bőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pom-pánzik. 1 üveg 15.— K. Diszkrét széküldés utánvétellel. — Gyár: KIVARTON & Co. — Széküldési hely: GROSS ANTAL Budapest, VIII., József-körút 22. (Főmező 1.)

Szőlőoltványok, Gyümölcsfák, Diszfenyők. Delaware, Noach, Szászoros, Othello, Herbemont és más direkttermő, továbbá európai és amerikai sima és gyökeres vesszők legelőszöbben árban és legjobb minőségben beszerezhetők. Egy darab gyümölcsfa és diszfenyő 3 kor. Képes árjegyzék ingyen! SZÜCS R. T. Szőlőtelepe, BIHARDIÓSZEG.

Yes-Qui-Si sikerral megtanulni az angol, francia és német világnyelveket. Mutatvány-számot ingyen küld a Yes-qui-Si kiadóhivatala Buda-pest, III., Lajos-utca 92.

DIANA PUDER. Képzőművész. A large advertisement for Diana Powder featuring a woman's face and the product name in large letters.

A PESTI HIRLAP -ot a mai sorsdöntő időkben mindenkinek olvasnia kell. A large advertisement for the Pest Herald newspaper.

MUSZÁJ NEVETNI!

„Ujvári telefonál”

a címe annak a legújabb tréfás, kétoldalu hanglemeznek, melyet Ujvári a közkedvelt magyar éneklő komikus a Télikertből ad elő. Hogy ez a kiváló

népszerű komikus

az ő csodás tehetségével milyen elsőrangú produkál, azt a most megjelent lemezen a legfényesebben igazolja. E lemez

pénzért nem kapható,

hanem csupán hat darab használt, lejátszott lemez ellenében, kizárólagos joggal

W Á G N E R

Hangszerárúháza, a világhírű „Favorite” hanglemezzgyár főraktára

Budapest, VIII., József-körút 15.

Fiók: IX., Ráday-utcza 18. szám.

Telefon: József 35—92

Beszélőgépek 200 koronától 1000 koronáig. Fényképes dalszöveges lemez- és hangszerárjegyzék ingyen.

49. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER HÓ 8.

Szerkesztési iroda: IV. Varmegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyed évre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszotlanandó.

A CSEHEK ELLEN HARCZBA KÜLDÖTT EGYIK PÁNCZÉLKOSINK BELSEJE GÉPPUJÁKKAL. — Jelfy Gyula felvétele.